

En ny försvårande omständighet förs in i 29 kap. 2 § brottsbalken

Utredningen föreslår att det införs ett förstärkt straffrättsligt skydd för alla som utsätts för våld eller hot i sin yrkesutövning genom att det införs en ny punkt (9) i 29 kapitlet 2 § brottsbalken:

Som försvårande omständigheter vid bedömningen av straffvärdet ska, vid sidan av vad som gäller för varje särskild brottstyp, särskilt beaktas (...)

9. om den tilltalade med våld eller hot om våld angripit någon i eller med anledning av dennes yrkesutövning.

Det framgår av utredningen att journalister kommer att omfattas av bestämmelsen och att den inte bara omfattar anställda utan även frilansande journalister. Journalistförbundet tillstyrker förslaget.

Utredningen föreslår att bestämmelsen ska begränsas till att bara gälla våld eller hot om våld. Andra former av kränkningar till exempel ofredande omfattas inte av bestämmelsen. Anledningen är enligt utredningen att en straffskärpningsregel skulle få ganska liten betydelse för sådana typer av brott som har ett från början lågt straffvärde.

Många av Journalistförbundets medlemmar upplever att kränkningar via nätet är ett stort problem. De värsta kränkningarna omfattas av bestämmelsen om ofredande. Paragrafen fick nyligen en ny lydelse i syfte att göra det enklare att fälla till ansvar för enstaka, grova, kränkningar på nätet.¹ Det finns exempel på journalister som utsatts för mycket kränkande kommentarer men där personen som skrivit kommentaren gått fri.² Detta är förhoppningsvis inte något som kommer kunna upprepas tack vare förändringen i ofredandeparagrafen, men det är enligt Journalistförbundet ytterst viktigt att lagstiftaren tar alla tillfällen i akt att markera mot den typen av kränkningar. Att även ta med ofredande som en försvårande omständighet enligt 29 kapitlet 2 § 9 punkten vore enligt Journalistförbundet en sådan markering.

Frågan om ett straffrättsligt skydd för personer som använder sin yttrandefrihet kvarstår

Journalistförbundet har efterfrågat ett särskilt straffrättsligt skydd för journalister. Utredningens förslag är en viktig pusselbit för att öka skyddet eftersom den nya straffskärpningsbestämmelsen kommer att omfatta även journalister i deras yrkesutövning. Enligt Journalistförbundet saknas det dock fortfarande ett skydd för alla som likt journalister använder sin yttrandefrihet för att sprida information eller uttrycka sin åsikt. Enligt Journalisternas trygghetsundersökning, gjord av JMG 2016, utsattes hela 26,5 % av förbundets medlemmar för hot, våld eller trakasserier under 2016. Det finns ett tydligt mönster som visar att journalister som uttrycker åsikter, till exempel ledarskribenter, är värst utsatta. Enligt Journalistförbundet talar detta för att det finns ett behov av ett särskilt straffrättsligt skydd för dem som använder sin yttrande- och åsiktsfrihet.

Det finns ett brott bland högmålsbrotten som är tänkt att skydda den fria åsiktsbildningen, brott mot medborgerlig frihet.³ Det finns dock bara ett exempel på

¹ Se Lag (2017:1136) om ändring i brottsbalken. Prop 2016/17:222.

² Svea hovrätts dom den 28 september 2015 i mål nr B 9461-14.

³ Se brottsbalken 18 kapitlet 5 § "Den som övar olaga tvång eller olaga hot med uppsåt att påverka den allmänna åsiktsbildningen eller inkräkta på handlingsfriheten inom politisk organisation eller yrkes-

att någon har dömts för brottet och det var Göteborgs tingsrätt som dömde en man som hotat en tidningsredaktion. Hovrätten valde dock att fria mannen från brott mot medborglig frihet och dömde honom istället för olaga hot.⁴ Domen har tolkats som att det krävs att väldigt många hotas för att bestämmelsen om brott mot medborgerlig frihet ska kunna tillämpas. Enligt Journalistförbundet är det olyckligt att bestämmelsen inte tillämpas. Det finns därför enligt förbundet anledning för regeringen att utreda om bestämmelsen om brott mot medborgerlig frihet kan anpassas eller om någon ny lagregel skulle kunna införas för att öka skyddet för journalister och andra personer som använder sin yttrandefrihet. Detta vore en viktig faktor för att stärka demokratin.

Hot och våld – en arbetsmiljöfråga

Arbetsmiljöverkets föreskrift om hot och våld i arbetsmiljön är från 1993.⁵ Den är bra och kunde användas mer, men fokuserar tydligt på hot som var i blickfånget på 90-talet, till exempel rån. Den tar inte alls upp hat via nätet i form av trakasserier - händelser som var och en för sig inte framstår som något stort problem men som sammantaget har en stor negativ inverkan på arbetsmiljön. Trakasserier via nätet påverkar journalister även utanför arbetstid. Det är också något som i hög grad drabbar frilansar. Enligt Journalistförbundet är det hög tid att föreskriften uppdateras för att bättre passa dagens arbetsliv. Det vore ett viktigt komplement till de förslag som läggs fram i utredningen.

Med vänlig hälsning
SVENSKA JOURNALISTFÖRBUNDET

Jonas Nordling
Förbundsordförande

eller näringsammanslutning och därigenom sätter yttrande-, församlings- eller föreningsfriheten i fara, dömes för brott mot medborgerlig frihet till fängelse i högst sex år.”

⁴ Se Hovrätten för Västra Sveriges dom den 19 november 2004, målnummer B2145-14.

⁵ Se Arbetsmiljöverkets föreskrift Våld och hot i arbetsmiljön (AFS 1993:2).